

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра початкової та дошкільної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

Дмитро ГЕРЦЮК

“30” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ

освітній рівень   другий (магістерський)
галузь знань   01 Освіта / Педагогіка
спеціальність   012 Дошкільна освіта
освітня програма   Дошкільна освіта
факультет   педагогічної освіти

2023 – 2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Організація управління дошкільною освітою» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта

Розробник програми: доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової та дошкільної освіти Галян О.І.

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти.

Протокол від "29" серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри

Наталія МАЧИНСЬКА

Робочу програму погоджено Навчально-методичною комісією факультету педагогічної освіти

Протокол від "30" серпня 2023 року № 1

Голова НМК

Любов НОС

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка <hr/> (шифр, назва)	Статус: Нормативна Мова навчання: Українська	
Модулів – 1	Освітній рівень другий (магістерський)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5,5	Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		88 год.	106 год.
Індивідуальні завдання: –			
Вид контролю – екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 26,7 / 73,3;

для заочної форми здобуття освіти – 11,7 / 88,3.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація управління дошкільною освітою» є підготовка студентів до ґрунтовного аналізу актуальних завдань управління в системі дошкільної освіти; ознайомлення з найбільш ефективними методами та стратегіями управління закладом дошкільної освіти, а також управління дошкільною освітою на рівних рівнях; формування у студентів готовності до реалізації завдань управління ЗДО.

Завдання: 1) ознайомлення з теоретико-прикладними аспектами управління в системі дошкільної освіти; 2) формування готовності розв'язувати практичні завдання в сфері організації та управління дошкільною освітою на основі опрацювання й аналізу професійно важливих знань; 3) оволодіння методами та стратегіями управління закладом дошкільної освіти; 4) сприяння розвитку професійно-значущих властивостей особистості майбутніх фахівців, прояву їх лідерських якостей.

Вивчення навчальної дисципліни «Організація управління дошкільною освітою» передбачає оволодіння здобувачами:

а) загальними компетентностями (КЗ):

КЗ-5. Здатність працювати в команді;

б) спеціальними (фаховими) компетентностями (КС):

КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти;

КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськістю

КС-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців, до партнерства з батьками.

КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики;

КС-10. Здатність аналізувати потенційні ресурси закладу дошкільної освіти, розробляти стратегію його розвитку в умовах освітніх змін і суспільних викликів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-3. Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

ПРН-7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН-10. Володіти умінями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

ПРН-11. Організувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей.

ПРН-12. Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти.

ПРН-13. Уміти оцінювати потенційні ресурси розвитку закладу дошкільної освіти, використовувати інструменти стратегічного планування його діяльності, формулювати пропозиції для різних типів управлінських завдань з метою забезпечення якості освіти.

Очікувані результати навчання:

Знати: законодавчу базу з питань дошкільної освіти, вітчизняної освітньої політики; принципи, завдання та зміст різних видів діяльності керівника закладу дошкільної освіти (фінансово-господарська; харчування; медичне обслуговування; оздоровлення дітей; освітній процес; взаємодія з підлеглими, соціальними інституціями, фахівцями та громадськістю); інструменти забезпечення якості освітньої та організаційно-управлінської діяльності в ЗДО; стратегії аналізу потенційних ресурсів розвитку закладу дошкільної освіти.

Уміти: аналізувати управлінські завдання в сфері дошкільної освіти, моделювати конструктивні підходи до їх розв'язання, робити висновки про ефективність управлінських рішень; планувати роботу закладу дошкільної освіти, спираючись на нормативно-правову базу; моделювати реалізацію управлінських функцій в організації різних видів діяльності керівника закладу дошкільної освіти; розробляти програму розвитку ЗДО на основі аналізу, прогнозування та планування освітнього процесу з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії; проєктувати взаємодію з суб'єктами освітнього процесу, фахівцями, громадськістю щодо організації дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.

Комунікація: налагоджувати соціальну взаємодію з різними суб'єктами освітнього процесу, дотримуватися етичних принципів ділових стосунків; обговорювати зміст законів, нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ЗДО, аргументовано, з оперттям на власний досвід доносити інформацію з питань дошкільної освіти; організувати спільну діяльність для обміну досвідом; колегіально приймати рішення; усно та письмово презентувати результати аналізу різних аспектів діяльності ЗДО.

Автономія та відповідальність: усвідомлювати відповідальність у прийнятті управлінських рішень, особливо в непередбачуваних умовах діяльності; відстоювати власну позицію; відповідально ставитися до добору матеріалів, які висвітлюють діяльність ЗДО; встановлювати межі індивідуальної та колективної відповідальності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Засадничі питання організації управління в системі дошкільної освіти

Тема 1. Теоретико-прикладні основи управлінської діяльності керівника в системі дошкільної освіти.

Наукові засади управління в дошкільній освіті. Сутність понять «управління», «керівництво», «менеджмент». Управління як процес. Принципи управління. Технології управління в освітній галузі. Функції управління: зміст та особливості реалізації в ЗДО. Управлінський цикл.

Психологія управлінської діяльності. Соціально-психологічні аспекти взаємодії керівника і підлеглих. Лідерство і керівництво. Стили керівництва. Умови ефективного управління. Психотехніка ефективного ділового спілкування. Створення умов для конструктивної взаємодії в колективі ЗДО. Основи командотворення.

Навчання директорів закладів дошкільної освіти навичок управлінської діяльності та її ефективної організації.

Тема 2. Управління системою дошкільної освіти в місті, районі, області, державі

Дошкільна освіта: принципи її організації в Україні. Державна політика в сфері дошкільної освіти. Структура системи управління дошкільною освітою. Органи управління дошкільною освітою: організаційна структура та завдання. Нормативно-правове забезпечення функціонування дошкільної освіти (управлінський аспект). Сучасні підходи в роботі органів управління освітою. Експертна оцінка управлінської моделі в сфері дошкільної освіти.

Завдання та зміст роботи методичних кабінетів (обласних, міських, районних). Основні форми організації методичної роботи (методичні об'єднання, семінари, конференції, вебінари, круглі столи, ділові ігри, вивчення прогресивного досвіду, організація виставок). Організація професійного розвитку педагогів ЗДО.

Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо управління закладами дошкільної освіти.

Тема 3. Контроль діяльності закладів дошкільної освіти.

Контроль діяльності закладів дошкільної освіти (зовнішній, внутрішній). Основні вимоги до зовнішнього контролю (плановість, об'єктивність, диференційований підхід, поєднання контролю з наданням допомоги, обґрунтованість висновків і пропозицій) та його завдання.

Види та форми зовнішнього контролю. Етапи організації та методи проведення контролю. Види контролю діяльності ЗДО, їх підготовка та проведення.

Атестація закладів дошкільної освіти. Інституційний аудит. План, документація, принципи організації експертизи (аудиту, моніторингу), оформлення та оприлюднення її результатів.

Змістовий модуль 2. Управління закладом дошкільної освіти

Тема 4. Заклад дошкільної освіти як педагогічна система та об'єкт управління

Нормативно-організаційні засади діяльності закладу дошкільної освіти. Положення про ЗДО. Статут ЗДО. Структура управління закладом дошкільної освіти.

Завідувач (директор) закладу дошкільної освіти: керівник і педагог. Модель сучасного керівника ЗДО. Управлінські функції керівника ЗДО. Імідж керівника. Імідж закладу дошкільної освіти. Презентація роботи закладу дошкільної освіти.

Основні напрями роботи педагогічної ради ЗДО. Функції педагогічної ради. Види педагогічних рад у ЗДО. Особливості та методика проведення педагогічної ради.

Громадське самоврядування в закладі дошкільної освіти.

Система підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Атестація педагогів ЗДО.

Тема 5. Організація директором різних видів діяльності в закладі дошкільної освіти

Моніторинг, проєктування, прогнозування та контроль діяльності закладу дошкільної освіти.

Забезпечення фінансово-господарської діяльності у закладі дошкільної освіти. Організація харчування дітей і дорослих членів колективу. Медичне обслуговування дітей у закладі дошкільної освіти. Створення безпечних умов для виховання та навчання дітей в закладі дошкільної освіти. Діяльність директора щодо збереження, зміцнення та раціонального використання матеріально-технічної бази ЗДО.

Принципи кадрової політики керівника ЗДО. Професійне відновлення та підтримка розвитку педагогів. Мотивування педагогів.

Контрольно-аналітична діяльність директора закладу дошкільної освіти. Причини управлінських невдач. Контроль як функція управління.

Планування та організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Організація додаткових освітніх послуг в закладі дошкільної освіти.

Цифрові технології у роботі з документами та у ділових комунікаціях.

Взаємодія з батьками, органами влади, громадськістю.

Організація приватної дошкільної освіти.

Тема 6. Управління розвитком закладу дошкільної освіти

Стратегічне управління закладом дошкільної освіти. Види і шляхи досягнення стратегій. Алгоритм стратегічного аналізу. Розроблення стратегії розвитку закладу дошкільної освіти. Програма розвитку і План роботи на рік: відмінності. Складники Програми розвитку: концептуальний та інформаційно-аналітичний. Критерії та індикатори для самооцінювання освітніх і управлінських процесів закладу дошкільної освіти. Управління інноваційними процесами у ЗДО. Проєктна програма модернізації закладу дошкільної освіти. Планування роботи сучасного закладу дошкільної освіти.

Сучасні методи аналізу діяльності закладу дошкільної освіти (SWOT-аналіз, проблемо-орієнтований підхід тощо).

Критерії оцінки результатів роботи керівника ЗДО.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с/р		л	п	лаб	інд	с/р
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Зasadничі питання організації управління в системі дошкільної освіти												
Т. 1. Теоретико-прикладні основи управлінської діяльності керівника в системі дошкільної освіти	20	2	2			16	20	2	1			17
Т. 2. Управління системою дошкільної освіти в місті, районі, області, державі	20	2	2			16	20	2				18
Т. 3. Контроль за діяльністю закладів дошкільної освіти	20	2	2			16	20		1			19
Разом за змістовим модулем 1	60	6	6			48	60	4	2			54
Змістовий модуль 2. Управління закладом дошкільної освіти												
Т.4. Заклад дошкільної освіти як педагогічна система та об'єкт управління	22	4	4			14	22	1	1			20
Т. 5. Організація директором різних видів діяльності в закладі дошкільної освіти	24	4	4			16	24	1	1			22
Т. 6. Управління розвитком закладу дошкільної освіти	14	2	2			10	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10			40	60	4	4			52
Усього годин	120	16	16			88	120	8	6			106

5а. Теми семінарських занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія та практика управлінської діяльності	2
2	Організаційно-процесові аспекти управління дошкільною освітою в Україні	2
3	Вивчення та підтримка діяльності ЗДО як завдання органів управління освітою	2
4	Структура, функції та методи управління в ЗДО	4
5	Напрямки та зміст управлінської діяльності директора ЗДО	4
6	Розроблення стратегії розвитку закладу дошкільної освіти	2

5б. Теми семінарських занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія і практика управлінської діяльності	1
2	Вивчення та підтримка діяльності ЗДО як завдання органів управління	1

	освітою	
3	Структура, функції та методи управління в ЗДО	1
4	Напрямки та зміст управлінської діяльності директора ЗДО	1
5	Розроблення стратегії розвитку закладу дошкільної освіти	2

6. Теми практичних занять

не передбачено

7. Теми лабораторних занять

не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретико-прикладні основи управлінської діяльності керівника в системі дошкільної освіти	16
2	Управління системою дошкільної освіти в місті, районі, області, державі	16
3	Контроль діяльності закладів дошкільної освіти	16
4	Заклад дошкільної освіти як педагогічна система та об'єкт управління	14
5	Організація директором різних видів діяльності в закладі дошкільної освіти	16
6	Управління розвитком закладу дошкільної освіти	10
	Разом	88

9. Індивідуальні завдання

не передбачено

10. Методи навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
ПРН-3. Встановлювати взаємодію (на рівні моделювання у навчальній діяльності) з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів	Лекційні заняття: лекція-діалог, інформаційно-рецептивний метод, метод проблемного викладу, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів. Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, метод застосування знань, навчальна дискусія.	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та самооцінювання, особиста рефлексія. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат.
ПРН-7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти	Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, метод проблемного викладу, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів. Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та дослідницький методи, метод застосування знань	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та самооцінювання, особиста рефлексія, імітаційна діяльність (моделювання діяльності, ситуацій) та її аналіз. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний

		екзамен / змішаний формат.
ПРН-10. Володіти вміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії	Лекційні заняття: лекція-діалог, інформаційно-рецептивний метод, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів. Семінарські заняття та самостійна робота: частково-пошуковий та емпіричний методи	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, імітаційна діяльність (моделювання діяльності, ситуацій) та її аналіз. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат.
ПРН-11. Організувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей	Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, частково-пошуковий метод учіння. Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, навчальна дискусія, ділова гра	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, імітаційна діяльність (моделювання ситуацій) та її аналіз. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат.
ПРН-12. Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти	Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, частково-пошуковий метод учіння. Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, навчальна дискусія, ділова гра	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, імітаційна діяльність (моделювання ситуацій) та її аналіз. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат.
ПРН-13. Уміти оцінювати потенційні ресурси розвитку закладу дошкільної освіти, використовувати інструменти стратегічного планування його діяльності, формулювати пропозиції для різних типів управлінських завдань з метою забезпечення якості освіти	Лекційні заняття: лекція-діалог, інформаційно-рецептивний метод, частково-пошуковий метод учіння. Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, навчальна дискусія, ділова гра	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, імітаційна діяльність (моделювання ситуацій) та її аналіз. Підсумковий контроль: тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат.

11. Методи контролю

- усне опитування;
- спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти;
- оперативний контроль;
- практичний контроль;
- самоконтроль;
- контрольна робота;
- тестовий контроль / усний екзамен / змішаний формат екзамену.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Контрольна робота	50	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6			
5	5	5	10	10	5	10		

Шкала оцінювання

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою
A	90–100	Відмінно
B	81-89	Добре
C	71-80	
D	61-70	Задовільно
E	51-60	
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Галян О. Організація управління дошкільною освітою: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/orhanizatsiia-upravlinnia-doshkil-noiu-osvitoiu>

2. Галян О. Організація управління дошкільною освітою: методичні рекомендації до семінарських занять. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/course/orhanizatsiia-upravlinnia-doshkil-noiu-osvitoiu>

14. Рекомендована література

Базова

1. Про дошкільну освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

2. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL: <https://ezavdnz.expertus.com.ua/book?bid=37876>

3. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти»: наказ Мінекономіки України від 28.09.2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

4. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти: poradnik для директора ЗДО (2021). URL: <https://sqe.gov.ua/poradnik-dlya-direktora-zakladu-doshki/>

5. Дуткевич Т., Толков О. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.

6. Романюк І. План роботи закладу дошкільної освіти: принципи, структура, зміст. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 134 с.

7. Власова О., Ніконенко Ю. Соціальна психологія організацій та управління. Київ: центр навчальної літератури, 2019.

8. Степанова Т., Курчатова А. Організація і керівництво дошкільною освітою в Україні. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. 236 с.
9. Аніщук А. Управлінська діяльність в системі дошкільної освіти. Ніжин: НДУ, 2020. 319 с.

Допоміжна:

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти у контексті стратегії модернізації освітньої галузі: кол. монографія / за заг. ред. В.Кравця, Г.Мешко. Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2020. 310 с.
2. Шинкар Т. Методична робота в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених ДДПУ імені Івана Франка.* 2020. Т 4, № 28, С. 252-257.
3. Управлінська діяльність керівника навчального закладу / Л.Мартинець. Вінниця, 2018. 196 с.
4. Путча В., Нойман М., Заплотинська О., Софій Н. Підтримка працівників дошкільної освіти на державному рівні: дошкільна освіта в Україні. Вашингтон, «Результати для розвитку», 2018. 30 с.
5. Культура цільового управління в національній системі освіти: гуманістичний контекст: кол. монографія / за заг. ред. Г.Дмитренка В.Олійника. Луцьк: Вежа-друк, 2017. 412 с.
6. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу / упор. Н. Курочка, Н. Омеляненко. Тернопіль: Мандрівець, 2016. Ч. 6. 168 с.
7. Романюк І. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 280 с.
8. Організаційна та адміністративна робота керівника дошкільного навчального закладу / упор. Л. Ківшарь. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 344 с.
9. Пономаренко Т. Теорія і методика формування управлінської культури керівників дошкільної освіти: дис. д. пед. н. Луганськ, 2013. 671 с.
10. Керівник дошкільного навчального закладу: особистість і професіонал. *Практика управління дошкільним закладом.* 2012. № 5. С. 8-15.
11. Управлінська діяльність в системі дошкільної освіти: теорія і практика /упор. К.Крутий, О.Баєр, З.Дорошенко, О.Каплуновська, Н. Погрібняк. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2009. 228 с.
12. Адміністративно-господарська діяльність в ДНЗ / упор. Т. Чала, Л.Швайка. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 320 с.
13. Бабій І. Організація приватної дошкільної освіти. Умань: Алмі, 2014. 70 с.

Internet-джерела:

1. Сайт МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>
2. Педрада: сайт. URL: <https://www.pedrada.com.ua/rubric/8-upravlnnya-zdo>
3. Практика управління дошкільним закладом: щомісячний спеціалізований журнал. URL: <https://ezavdnz.mcfra.ua/>
4. Вихователь-методист дошкільного закладу: електронний журнал. URL: <https://emetodyst.expertus.com.ua/>